

**„Mindannyian úrlények vagyunk”
Szabó Eszter Ágnes intermédiá-művész**

<https://magyarnarancs.hu/kepzuveszet/mindannyian-urlyenyek-vagyunk-238599>

Hogy jön össze a manióka, a falvédő és Schmitt Pál halántéka? A hazai **eat art** úttörőjével a gyökérzöldségek mellett házibulikról, a háziasszonyi szerep változásairól és szivacsokról is beszélgettünk.

Magyar Narancs: Az OFF-Biennále Menü imaginaire - Mit (teszel, ha az erőforrások végesek? című projektjének fókuszában az étkezés jövője áll. A te ide készült videóban paprikás maniókát készítettél. Jó ez az étel?

Szabó Eszter Ágnes: Izgalmas. A manióka gyökérzöldség, a magyar ételeinkben leginkább a burgonya helyett képzelhető el. Ez utóbbi ugyanis a klímaváltozást nem jól tűrő élelmiszer. **Tíz éve foglalkozom a gyarmatosítás hatásaival, és ebben a kutatásomban talákoztam Lisszabonban a maniókával, mint alapanyaggal.** A piacon hegyekben állt, kíváncsiságból megvettem és utánanézttem, hogyan kell elkészíteni. Innen már nem volt nehéz összerakni a manióka/cassava/kasszáva történetét. Feltárult előttem egy nagyon kiterjedt új világ, mert a manióka Afrika és Ázsia országaiban is terem, de a felhasználása Európában is egyre látványosabb. Ki ne ismerné a tápióka pudingot, vagy akár a bubble teát, amelyek maniókából készülnek?

MN: A Manióka Show - Gyökér-előrejelzés című videóban azt jósolod, hogy a klímaváltozás miatt a manióka a közeli jövőben felválthatja a burgonyát.

SZEÁ: Ez fikció, de az tény, hogy a kasszává a burgonyával együtt a gyarmatosítás során érkezett Amerikából, így ebből a körülbelül 300-400 éves folyamatból azért prognosztizálhatunk. A klímaváltozás miatt elképzelhető, hogy a burgonya csak ideiglenes és viszonylag rövid látogatója lesz a 18-19. század fordulójától a 21. század második feléig a magyar mezőgazdaságnak. Kutatásaim alapján a manióka teret nyerhet az északi féltekén is. Könnyű dolgom van, nem belátható időről beszélek, ez hosszú távú előrejelzés. Az élelmiszer hatalmat ad, aki meg tudja termelni magának, az szabad. Az „infrapolitika” azt jelenti, hogy olyan területeken is meg lehet majd élni, ahová a központi rendszerek nem jutnak el, ez megoldást jelenthet majd Magyarországon is. A maniókatörténet azt mutatja, hogy a bolygó szegénység sújtotta peremvidékein van esély a hatalomtól független túlélésre, mert

termesztése és a ráépülő feldolgozóipar megteremtheti az életfeltételeket.

MN: Szoros kapcsolatod a főzéssel, a konyhával már régen beépült a művészetedbe.

SZEÁ: Nagyon fiatalon kezdtem el járni a F fiatal Művészek Klubjába, ott ismerkedtem meg Dixivel (Gémes János experimentális költő, előadóművész, a pesti underground ismert és jellegzetes figurája - K. C.), aki atyaián bánt velem, sokszor beszélgettünk koncerteken, vagy a városban sétálva. Egyszer volt nálam egy nagy buli, ahová az FMK-ból átjöttek az emberek, köztük Dixi is, aki hajnalban a konyhám legnagyobb lábasában elkezdett főzni. Mindent belerakott, amit a spájzban talált, a húsvéti maradék sonkától kezdve a kompótig, zöldborsóig, tojást is ütött rá, amit a „közönség” jóízűen megevett. Ez volt életem első igazi happeningje. Felszabadítóan hatott rám. Azért is volt különösen érdekes, mert az apám is hasonló kreativitással főzött, ő kiszuperált filmesdoboz-kajákat készített otthon. Rájött, hogy a kerek filmesdobozok nagyon jól használhatók sütésre, így aztán mindenféle rakott ételeket készített bennük.

MN: Te voltál az első, akinek a diplomamunkája az intermédia tanszéken Eat Art tematikában készült, A Multimédiák DJ konyhaasztalon elkészített Epres Anyatej turmix és tézise, a Tartósítás és Mobilitás címmel.

SZEÁ: Az asztal maga elsősorban a különböző minőségek remixeléséről szólt, amit a DJ-attitűdhöz kötöttem. 1999-ben diplomáztam, de korábban is csináltam már olyan akciót, ahol a konyhai főzést élőben szinkronizálta egy alkalmi zenekar, az ételkészítés folyamatát egy szép, ott helyben improvizált szimfóniával kísérve végig. Később több alkalommal bemikrofonoztam az asztalt, és így a konyha zörejeit, a különböző ritmusban vágott paprika és paradicsom hangját, vagy éppen a kézi habverő ritmusát hallotta a közönség. Ez a téma mindig a lehető legnagyobb szabadságot biztosította nekem, használni tudtam az összes technikai médiumot, fotót, videót, hang-felvételeket, de közben az ürétélekről, a tápértékről, az ételek esztétikájáról és technológiájukról gondolkodtam.

Az epres anyatejturmix egy speciális táplálék, és a kollektív emlékezet szerepével foglalkozik. Később Fajgné Dudás Andreával elkészítettük az anyatejturmixot csecsemőtápszerből, ami, ha megnézzük az összetételét, nem más, mint például magnézium, kalcium, vas, cink különböző arányú adagolása. Vagyis ugyanazok az ásványok, amelyek az univerzumban is megtalálhatók. Mindannyian űrlények, illetve bolygólakók vagyunk, szénalapú létformában élünk, és ugyanazokra az ásványi anyagokra van szükségünk.

MN: A legutolsó, Idődilatáció_Hiperúgrás kísérlet Home Office-ban című kiállításodra összegyűjtöttem a számodra fontos tárgyakat, konyhai talált dolgokat, otthonkát, szivacsot, falvédőt.

SZEÁ: Az egyik barátnőm Dániából hozott egy fekete színű, Anarki márkanévű mosogatószivacsot, attól rögtön beindult a fantáziám. Milyen egy anarchista mosogatás? Elég régóta foglalkozom a kultúra ideiglenes, független területeivel, így a punk társadalmi háttérével, a kalóz enklávék kulturális örökségével. Úgy tűnt, ez a szivacs egyszerre sok mindent szimbolizálhat. Egy periférikus tárgy, amelynek a segítségével mégis képesek vagyunk rendbe rakni a konyhát. Ez a karantén alatt különlegesen nagy hangsúlyt kapott. Egy szivacsstájképet, pontosabban egy mosogatószivacs horizontot készítettem. Az általam már többször használt virágos otthonkákából pedig a csillagos eget varrtam össze. A legjobb időszak volt arra, hogy úrszemetet hímezzek, amely egy működő fekete lyukból esedékes kijutás körülményeit ábrázolja. A különböző horizontokból és a megteendő végtelen útból állt össze a kiállítás anyaga.

MN: A kilencvenes évek óta folyamatosan foglalkozol azzal, hogy létezik-e női művészet.

SZEÁ: Bár elég régóta foglalkoztat a saját női helyzetem, azt a mai napig nem tudtam megfogalmazni igazán, hogy mit jelent a nő-művészet. Mert a művészet sokkal strukturáltabb ennél. Nagyon sokat tanultam „férfiművészekről”, de nem gondolom, hogy a jövő művészettörténete olyan mértékben lesz az övék, mint a múlt. Ez a fordulat már egy ideje tart, és szerintem elég látványos is.

M N: Egy tipikusan nők készítette tárgy, egy hímzett fal védő, az azóta mémesedett Nagymamám, Zalai Imréné találkozására Dávid Bowie-val tett ismertté.

SZEÁ: Személyes emlékműnek szántam. Többször kiállítottam itthon és külföldön is, de az igazi karrierje 2000-ben kezdődött. Egy árverés alkalmából megjelent a Blitz Galéria honlapján, ahonnan kikerült a netre és memmé vált, persze a nevem nélkül, és talán ma sem tudják sokan, hogy ez az én munkám. Szóval nem is én vagyok híres, hanem a nagymamám.

MN: Egy korábbi interjúdban azt mondtad, hogy bár szívesen vagy része közösségi művészi folyamatoknak, igazán „popsztár” szeretnél lenni.

SZEÁ: Mindig foglalkoztatott a sztárság fogalma, és ehhez nagy inspiráció volt a Picasso kalandjaiból a „finn dizőz” alakja, aki csak egy dalt tudott, a Halkakast, egy receptet. Mindig félttem attól, hogy finn dizőz leszek, pedig azt hiszem, hogy a bowie-s falvédőmmel már régen kimerítettem ezt az egyműves művész témát. De az énekléssel is mindig kacérkodtam. El is mentem Stockholmba azzal acéllal, hogy elénekeljem Léna Nymannal, az igazi finn dizőzzel közösen a Halkakast. Megkerestem a színházat, ahol épp játszott, ott álltam a művészbejárónál. De nem mertem bemenni. Ez örök hiány marad a karrieremben. Viszont a konyhaasztalomban volt egy beépített lemezjátszó, ahhoz készítettem egy bakelitlemezt, amelyen recepteket éneklek. Ekkor már tanítottam is, megtapasztalva, hogy tanítás közben médium is vagyok. Ki kell állnom, át kell adnom valamit, ami fontosabb, mint én magam. Többcsatornás létezés: egyszerre vagy „popsztár”, hiszen ott a közönséged, valamint DJ, „ akinek nem a személye a 8. fontos. így tekintek valahogy 5 én is a művészeti munkára, és ezt megtaláltam a közösségi recycling workshopok-ban, amikor varrógéppel „léptem színpadra”, például a Sziget Fesztiválon.

MN: És többek között Schmitt Pál halántékából s varrtál táskát.

Ez ma már elképzelhetetlen lenne, de 2006-ban , amikor veszített a Fidesz az összes választási molinót megkaptuk feldolgozásra. Ez az anyag soha nem megy tönkre, mi pedig kétszáz darab táskát varrtunk abban az évben ezekből a molinókból. Elég vicces elképzelni, hogy a világban ott vannak ekképp szétszórva a fideszes politikusok testrészei. Pelczné Gáli Ildikó fogsora például pontosan tudom, hogy hol van, és még Schmitt aláírásáról is sejtem, hogy kinél lehet, de a halántékából készült táskák biztosan a Néprajzi Múzeum gyűjteményében van.

MN: Milyen a multimédiális DJ-háziasz-szony 2021-ben?

SZEÁ: Az ikonikus háziasszony sokféle lehet; fermentál, komposztál, kertészkedik és zero waste háztartást vezet, újrahasznosít, nem eszik húst, fűziós ételeket főz, helyi termelőket támogat, globálisan gondolkodik és lokálisan cselekszik. Ez nem paródia, hanem a korszellem része, a környezetünk jövőjének, a bolygó valamiféle ökológiai újrakalibrálhatóságának, és benne az ember szerepének víziója, amellyel a művészek is foglalkoznak. Örülök, hogy a pályám elején a függetlenebb műfajokat választottam, amelyek kompatibilisek a most zajló folyamatokkal.

Kovács Gabriella Magyar NARANCS 2021. május 20. KULTÚRA

